

XI Міжнародныя кнігазнаўчыя чытанні «Кніжная культура Беларусі XI – пачатку XX ст.»

Загадчык сектара
Нацыянальнай
бібліятэкі Беларусі

16–17 красавіка 2015 г. у Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі адбыліся XI Міжнародныя кнігазнаўчыя чытанні «Кніжная культура Беларусі XI – пачатку XX ст.».

Сёлетнія кнігазнаўчыя чытанні сталі добрым працягам існуючай традыцыі і сабралі зацікаўленых навукоўцаў з Беларусі, Літвы, Польшчы, Расіі і Украіны. Тэматычнае поле вылучалася разнастайнасцю і актуальнасцю, нязменнай цікавасцю да феномена кнігі.

На працягу двух дзён прайшлі пленарнае пасяджэнне, чатыры секцыі, два тэматычныя блокі і круглы стол. З прывітальнымі словамі да ўдзельнікаў і гасцей мерапрыемства выступілі дырэктар Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Раман Сцяпанавіч Матульскі, намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Васілій Мечыслававіч Чэрнік, першы намеснік міністра інфармацыі Рэспублікі Беларусь Ігар Уладзіміравіч Луцкі, рэктар Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Міхаіл Рыгоравіч Баразна. Яны адзначылі важнасць правядзення кнігазнаўчай канферэнцыі для паглыблення супрацоўніцтва ў навуковай сферы, умацавання міжкультурнага дыялогу і наладжвання непасрэдных творчых кантактаў паміж навукоўцамі розных краін.

Значная частка дакладаў была прысвечана знамянальнай даце, якая адзначаецца сёлета, – 525-годдзю з дня нараджэння Францыска Скарыны. Святкаванне юбілеяў беларускага кнігадрукавання і ўшанаванне памяці яго заснавальніка, выдатнага сына зямлі беларускай Ф. Скарыны, з’яўляецца ўжо сталай традыцыяй. У 2017 г. мы будзем адзначаць 500 гадоў з дня выхаду ў свет першай беларускай кнігі, якую выдаў Ф. Скарына і якая стала першай друкаванай кнігай ва ўсходніх славян. Гэта дата з’яўляецца адной з найбольш значных у гісторыі Беларусі і Усходняй Еўропы. Менавіта гэтаму пытання быў прысвечаны даклад, які прагучаў на пленарным пасяджэнні, намесніка дырэктара Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі па навуковай рабоце і выдавецкай дзейнасці, кандыдата культуралогіі Аляксандра Аляксандравіча Сушы («Падрыхтоўка праграмы мерапрыемстваў да 500-годдзя беларускага кнігадрукавання»).

Даклады, прысвечаныя першадрукару, прагучалі ў рамках пленарнага пасяджэння і на секцыі «Вытокі беларускага кнігадрукавання: Францыск Скарына». З дакладамі, прысвечанымі жыццю і дзейнасці, навуковаму даследаванню спадчыны Ф. Скарыны выступілі галоўны навуковы супрацоўнік Інстытута гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, дацэнт, доктар гістарычных навук Георгій Якаўлевіч Галенчанка («Праблемы вывучэння дакументальнай спадчыны

Францыска Скарыны»), загадчык аддзела Навуковага і выдавецкага цэнтра «Навука» Расійскай акадэміі навук, кандыдат гістарычных навук Дзмітрый Мікалаевіч Бакун («Е.Л. Немировский и его роль в развитии историографии Франциска Скорины (к 90-летию со дня рождения)»), дырэктар Цэнтральнай навуковай бібліятэкі імя Я. Коласа Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, кандыдат гістарычных навук, дацэнт Аляксандр Іванавіч Груша («Многое ли нам известно о Франциске Скорине?») і інш.

Трэба адзначыць, што ў рамках XI Міжнародных кнігазнаўчых чытанняў адбылося яшчэ адно мерапрыемства, прысвечанае першадрукару, – урачыстае гашэнне паштовага блока да 525-годдзя з дня нараджэння Ф. Скарыны. Гашэнне ажыццявілі Раман Сцяпанавіч Матульскі і першы намеснік генеральнага дырэктара РУП «Белпошта» Алена Анатольеўна Скрыпчык у

прысутнасці ўдзельнікаў кнігазнаўчых чытанняў, супрацоўнікаў і чытачоў бібліятэкі. Сімвалічна, што прэзентацыя новага паштовага праекта прайшла ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі, якая з’яўляецца адзінай у краіне захавальніцай кніг беларускага і ўсходнеславянскага першадрукара.

На пленарным пасяджэнні былі заслуханы таксама даклады, прысвечаныя гісторыі бібліятэчнай і кніжнай справы Беларусі, загадчыка кафедры гісторыі Цэнтральна-Усходняй Еўропы ўніверсітэта ў Беластоку, доктара габілітаванага, прафесара Антонія Мірановіча («Бібліятэка Супрасльскага манастыра да паловы XVI ст.»), старшага бібліятэкара Бібліятэкі Вільнюскага ўніверсітэта, доктара Вікторыі Вайткявічутэ («Старопечатные книги XVI–XVII вв. латинского шрифта из

типографий Беларусі, храняцца ў бібліятэках Вільнюса»), намесніка генеральнага дырэктара па навуковай рабоце Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь Надзеі Міхайлаўны Усавай («Книжная графика начала XX в. белорусских издательств: структура и принципы оформления»).

Асобны тэматычны блок канферэнцыі быў прысвечаны кніжнай спадчыне Радзівілаў. Прагучалі даклады па гісторыі бібліятэкі Нясвіжскай ардынацыі Радзівілаў, а таксама па творчай спадчыне Марыі Дароты дэ Кастэлян Радзівіл, 175 гадоў з дня нараджэння якой адзначаецца сёлета. З дакладамі выступілі загадчык аддзела рэдкіх кніг і рукапісаў Цэнтральнай навуковай бібліятэкі імя Я. Коласа НАН Беларусі Аляксандр Віктаравіч Сцефановіч («Владельческие записи в изданиях Несвижской ординации Радзивиллов: по материалам фонда Центральной научной библиотеки им. Я. Коласа Национальной академии наук Беларуси»), загадчык аддзела старадрукаў і рэдкіх выданняў Прэзідэнцкай бібліятэкі Рэспублікі Беларусь Валерый Мікалаевіч Герасімаў («Калекцыя «Бібліятэка Нясвіжскай ардынацыі Радзівілаў» Прэзідэнцкай бібліятэкі Рэспублікі Беларусь: праблемы ідэнтыфікацыі калекцыі і атрыбуцыі асобных выданняў»), загадчык сектара музейнай дзейнасці навукова-даследчага аддзела кнігазнаўства Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Таццяна Мікалаеўна Захарава («Выданні творчай і эпістальнай спадчыны Марыі Дароты Радзівіл (дэ Кастэлян) у фондзе Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі»), дацэнт Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, кандыдат гістарычных навук Анатоль Мікалаевіч Сцебурака («Вобраз Беларусі ў мемуарах Марыі Дароты Радзівіл»). Апошнія два даклады былі зроблены на аснове кніжных паступленняў у фонд Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі, дзякуючы падтрымцы беларусісткі са Швейцарыі спадарыні Монікі Банькоўскай.

Адметным творчым асобам аднаго з самых слаўтых магнацкіх родаў Еўропы была прысвечана таксама выстава «Радзівілы і кніга», урачыстае адкрыццё якой адбылося ў рамках чытанняў. Экспазіцыя выставы характарызавала Радзівілаў як выдаўцоў і аўтараў кніг, заснавальнікаў друкарняў і бібліятэк. У экспазіцыі дэманстраваліся асобнікі з брэсцкай друкарні Мікалая Радзівіла Чорнага; перавыданні XVII–XVIII стст. Радзівілаўскай карты і знакамітай «Перэгрынацыі...» Мікалая Крыштофа Радзівіла Сіроткі; адзіны ў Беларусі экзэмпляр XVIII ст. драматычных твораў Францішкі Уршулі Радзівіл; першае выданне ўнікальнага музычнага твора оперы «Фауст» (Берлін, 1835) Антонія Генрыка Радзівіла, а таксама выданні канца XIX ст. творчай і эпістальнай спадчыны Марыі Дароты дэ Кастэлян Радзівіл.

Тэматычны блок «Віленскі друкар Марцін Кухта: да 140-годдзя з дня нараджэння» быў прысвечаны аднаму з самых адметных друкароў беларускай кнігі пачатку XX ст. і ўключаў даклады спецыяльнага карэспандэнта газеты «Советская Белоруссия» Віктара Андрэевіча Корбута («Друкарня Марціна Кухты, друкарня «Švyturys» у Вільні: дзейнасць, прадукцыя на беларускай мове і жыццяпіс іх уласніка Марцінаса Кукты»), старшага навуковага супрацоўніка Музея беларускага кнігадрукавання Нацыянальнага полацкага гісторыка-культурнага музея-запаведніка Веры Яўгенаўны Ашуевай і інш.

На пасяджэнні круглага стала «Супральская рукапісная і друкаваная спадчына» прагучалі даклады галоўнага захавальніка аддзела рукапісаў Нацыянальнай бібліятэкі ў Варшаве, магістра Анджэя Кашляя

(«Nieznany Kodeks supraski»), прафесара Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, доктара філалагічных навук Алы Андрэеўны Кожынавай і інш. У рамках круглага стала адбылася прэзентацыя кнігі загадчыка кафедры гісторыі Цэнтральна-Усходняй Еўропы Універсітэта ў Беластоку, доктара габлітаванага, прафесара Антонія Мірановіча «Rekopisy supraskie w zbiorach krajowych i obcych».

Секцыі «Кніжная спадчына Беларусі XI–XVIII стст.», «Дакументальныя помнікі як крыніцы даследавання гісторыі і культуры Беларусі», «Традыцыі беларускай кніжнай культуры XIX – першай паловы XX ст.» аб'ядналі кнігазнаўцаў, лінгвістаў, літаратуразнаўцаў, культуролагаў і гісторыкаў, якія прадставілі вынікі найноўшых даследаванняў па гісторыі беларускай друкаванай і рукапіснай кніжнай спадчыны XI – першай паловы XX ст.

Прагучалі даклады даследчыкаў і спецыялістаў Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі, Цэнтральнай навуковай бібліятэкі імя Я. Коласа НАН Беларусі, Прэзідэнцкай бібліятэкі Рэспублікі Беларусь, Навукова-педагагічнай бібліятэкі, Беларускай сельскагаспадарчай бібліятэкі імя І.С. Лупіновіча, Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь, Нацыянальнага полацкага гісторыка-культурнага музея-запаведніка, Брэсцкага абласнога краязнаўчага музея, Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, Мінскага дзяржаўнага лінгвістычнага ўніверсітэта, Полацкага дзяржаўнага ўніверсітэта, Беларускага навукова-даследчага інстытута дакументазнаўства і архіўнай справы, Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі, Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, Інстытута культуры Беларусі, Беларускага дзяржаўнага тэхналагічнага ўніверсітэта.

У рабоце канферэнцыі бралі ўдзел як вядомыя навукоўцы, так і маладыя даследчыкі. Кожнае выступленне выклікала водгук аўдыторыі, жывое абмеркаванне і дыскусіі. Праца кнігазнаўчых чытанняў праходзіла на высокім арганізацыйным і навуковым узроўнях, у дабразлучлівай атмасферы. На ёй адбываўся шчыры абмен ведамі, вопытам і ідэямі, што было адзначана кіраўнікамі секцый. На падвядзенні вынікаў канферэнцыі ўдзельнікі адзначылі, што захоўванне і даследаванне кніжных помнікаў і калекцый павінна ажыццяўляцца ў цесным узаемадзеянні. Для гэтага неабходна працягваць супрацоўніцтва і каардынацыю дзейнасці на нацыянальным і міжнародным узроўнях па выяўленні, апісанні і публікацыі дакументальных комплексаў, што маюць значнасць для айчынай і сусветнай культуры, падтрымліваць правядзенне міжнародных і рэспубліканскіх навукова-практычных канферэнцый, сумесных публікацый у галіне даследавання і захоўвання кніжнай спадчыны. Зборнік навуковых артыкулаў па выніках правядзення XI Міжнародных кнігазнаўчых чытанняў быў падрыхтаваны і выдадзены да пачатку канферэнцыі¹.

Summary

The article presents some information about the XI International bibliography readings, which took place in the National Library of Belarus on April 16–17, 2015.

¹ Матэрыялы XI Міжнародных кнігазнаўчых чытанняў «Кніжная культура Беларусі XI – пачатку XX ст.» : Мінск, 16–17 красавіка 2015 г. – Мінск : Нацыянальная бібліятэка Беларусі, 2015. – 334 с.